

Markita Franulić Goranka Matić, fotografije

U povodu izložbe u knjižari »Moderna vremena« u Zagrebu

Beogradsku fotografkinju Goranku Matić poznajemo prvenstveno po njenim novinskim fotografijama, najčešće portretima, koje redovito snima za magazine »Start«, »Svijet« i druge, po fotografijama rockera i rock koncerata, kojima je započela svoj javni fotografski nastup prije desetak godina na stranicama »Džuboksa«. Kako u početku nije imala novca za kolor dijazitive koje su novine od nje tražile, počinje bojati fotografije drvenim bojcama, samo ponekad vodeći računa o stvarnoj, »lokalnoj« boji predmeta ili osobe, i to postaje njenim prepoznatljivim stilom.

Druženje i suradnja s glazbenicima rezultira Gorankinim radom na vizuelnom identitetu omota ploča »Idola« (*Odbrana i posljednji dani,*

Čokolada), Bajage (*Pozitivna geografija, S druge strane jastuka, Prodavnica tajni*), »U škripcu«, »Heroja«, »Alise«, na kojima fotografiju primjenjuje na različite načine.

Za vrijeme studija povijesti umjetnosti bila je vezana uz rad tada tek otvorenog SKC-a, mnogo se družila s umjetnicima, posebice s »konceptualcima«, redovito posjećivala Kinoteku, kretala se u likovnim i filmskim krugovima, a zajedno s dvojicom prijatelja osnovala je »Cabaret crno brašno« koji se bavio multimedijalnim projektima i snimanjem filmova. Godine 1978. prijatelj joj dariva hrpu polaroida i nakon rada s njima prepoznaje i prihvaća fotografiju kao svoj izražajni medij.

Jedna je od osobina Gorankina dosadašnjeg opusa rad u manjim ciklusima. Prvi ciklus »Dani žalosti«, niz dijazitiva koje je kasnije prebacila na polaroide, nastaje 1980, nakon Titove smrti. Poticaj za ovaj rad bilo je mnoštvo po istom principu uređenih izloga u kojima se nalazila Titova slika (odnosno fotografija) ukomponirana u uobičajeni izgled izloga s raznolikim rasponom proizvoda. Takvi aranžmani, onome koji zna gledati, nude višestruke mogućnosti očitavanja. Kasnije će se ovaj element fotografije u fotografiji često javljati u Gorankinim radovima. Serija »Memorabilije« nastaje tako reći po narudžbi, za prijem u Udruženje primijenjenih umjetnika, gdje valja pokazati sposobnost vladanja fotografskom tehnikom. No Goranka je željela da i sam sadržaj na tim fotografijama nešto govori. Stoga uzima stare obiteljske fotografije,

predmete iz svoga djetinjstva i iz života i ambijenta svojih roditelja i predaka, kolažira ih i priča svoju priču, koja je manje naracija, a prije niz emotivnih, sentimentalnih naznaka odnosa prema ljudima i predmetima iz njene najbliže okoline.

Tematski ciklusi »Prijateljice« i »Matrilinarno ogledalo« nastali su posljednjih nekoliko godina i predstavljaju svojevršno fotografsko »žensko pismo«. Na njima se autorica (za razliku od rada u novinama koje nameću specifične zakonitosti) bavi samom sobom, svojom ličnošću, svojom obitelji, bliskim joj osobama.

Ciklus »Prijateljice« raden je tako da je Goranka na zid projicirala vlastite fotografije – portrete prijateljica, koje je snimila već prije u međusobnom druženju ili za novine – a zatim je, postavljajući se u određeni odnos prema projiciranoj slici, odnosno prema osobi na slici, u nju umontirala svoj lik.

I cjelinu »Matrilinarno ogledalo« karakterizira upotreba već postojeće fotografije za stvaranje novog sklopa, za izražavanje nove ideje, gdje ta postojeća fotografija služi kao poticaj i kao sredstvo. Ovdje se radi o starim obiteljskim fotografijama autoričinih predaka po majčinoj liniji. Te se fotografije ogledaju u prabakinom zrcalu. Linija se zatim od prabake nastavlja preko bake i mame da bi završila s Gorankom. Istodobno, na fotografijama se smanjuje broj ljudi i ostaje sama autorica (koja radi autoportret prema autoportretu Milene Pavlović Barilli, budući da je u istoimenoj galeriji u Požarevcu ovaj ciklus prvi puta izložen) čije

zatvorene oči znače kraj te ženske linije po majčinoj (ženskoj) strani obitelji. Na ovim fotografijama, osim obiteljske povijesti, preko predmeta koji su pripadali osobama iz različitih generacija (novčanik, partizanska kapa, etui za naočale, barka), možemo pratiti i mijenu vremena, mode, ambijenta, duha.

Rekla bih da se u ovim serijama prožimaju duh i izraz sedamdesetih i osamdesetih godina. Sedamdesetih po tome što se umjetnica služi jednim od vidova »fotografije kao medija umjetnika« gdje se fotografija ne tretira kao neposredni odraz prizora zatečenih u stvarnosti, već se određene okolnosti svjesno i namjerno stvaraju. Ovakva fotografija, prema riječima J. Denegrija, nije realistička, već izrazito intelektualna vrsta umjetničke prakse gdje je bitni karakter djela konceptualiziran prije nego što autor pristupi vizualizaciji toga djela putem kamere. Upotreba već postojećih fotografija (vlastitih, ili drugih autora) za stvaranje novih, te pronalaženje motiva u svijetu artefakata (tako da je stvarnost dana iz druge ruke) koji su sami već rezultat nečijeg autor-skog viđenja, s druge strane, obilježje su osamdesetih.

Goranka Matić upravo završava svoj novi ciklus »Noćne beleške i osobni znaci« u kojem i dalje razrađuje problematiku vlastite intime i osobnog odnosa prema obitelji, braku, karijeri, povijesti, muškarcu..., iniciranu »Prijateljicama« i »Matrilinarnim ogledalom«.